

У Београду 23. Августа 1855.

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

{ Овай листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му је за три мѣсѣца 4 цванцика.

{ № 69.

ПОСЛЕДНѢЮ ТРО.

Пѣсна посвећена сѣни блаженопочиваше ГОСПОЂЕ КЛЕОПАТРЕ.

Ноћь се тиха краю клони,
Плаво небо зоромъ руди.
На молитву звено звони,
Успавани светъ се буди.

Еданъ прозоръ отвара се,
И край нѣга неко седи;
У постельи насланія се,
Жельно руйну зору гледи.

Уздисанія чую с' иллога,
Горка суза ту се лие.
Рѣшила с' судба строга;
Да за земљу авђелъ ише.

Сва надежда веће бега,
Смртъ немила стрелу кув.
Сунце с' рађа иза брега,
А с' прозора неко с' чуе:

„Лепиј свете съ богомъ, съ богомъ,
На вѣки се я растављамъ;
И све илло што є, съ тобомъ,
Све на вѣки я остављамъ.

Мой је животъ кратакъ био,
Я на прагу гроба стонимъ;
Съ богомъ на вѣкъ свете мјо,
Я последнѣ часе броимъ.

Принес'те ме садъ прозору,
Да јоштъ једномъ сунце видимъ.
И да лепу летаю зору,
Место росе сузомъ китимъ.

Све што видимъ све с' зелени,
Све весело овде цвета;
Само једной сада мени
Животъ вене овогъ света.

Погледайте, сунце оно,
Одъ оногъ се рађа крај;
Гдѣ-но србско звони звони,
То су краи мога рая.

Тамо, гдѣ-но брда стое,
Одъ кудѣ сунце сада сия,
Отечество тамъ је мое,
Удалѣна ахъ Србия.

Тамо, тамо сунце иило,
Вуче мене моя жеља;
Тамъ бы лакше мени было,
Украй мои родитеља.

Садъ у тебе они гледе,
Са страомъ се богу моле;
Одъ свакога гласа стрепе
Ныни срце за иломъ боле.

Сунце иило, прими мое,
Садъ последнѣ тужне жеље,
И путуюћи путе твоє,
Поздрави ми родитеље.

Зраци твои сјајно трепте
Ал' се мени тата вата;
Поздрави ми обе сестре,
И обадва мила брати.

Сунце лепо на томъ своду,
Я те выше видит' нећу.
Сјај дуго — србскомъ — — роду — —
Мени мракъ је — — дайте — — свећу?“

Гласъ ујутра, съ уздисима,
Тихо прозоръ затвара се;
Сунце густимъ облацима,
Одъ жалости завия се.

А дрктећи рука једна,
Жалостиве рѣчи пише:
„У зори ми сунце зађе,
Клеопатре нема выше!“

(У Глайхенбергу Јулија 1855. год.)

ЧОВЕКОМРЗОСТЬ ИЗЪ НЕВЪРНЕ ЛЮБОВИ.

(продужено.)

Одма за нѣмъ дође Халоши к' нѣма двема, и запата јй, шта је радио кодъ њи онай младый официръ.

„Ништа.“ Одговори мати прилично узнемирена. „Разговарали смо се само о юришиваню на Будимъ.“

„И о догочившимъ се убиствама при томъ.“ додато Хедвига, видивши како јој се мати внутренъ колеба и мучи. „Па то є маму тако узнемирило, да бы врло добро было, кадъ бы се удалили одавде.“

„Драга дѣцо, то можемо одма чинити,“ рекне Халоши, претворно устрашень. „Та су господа тако непредосторожна са нњивимъ приповѣданѣмъ о убиствама, да бы заиста врло добро было, кадъ небы женске у нњива дружства никако ни долазиле. Айдмо, айдмо дѣцо!“

Непримѣтно изиђу ово троје изъ дружства и одукући.

Ни Албини дуго неостане. Кадъ є вино по гостима почело дѣйствоватьти, удали се и онъ, и оде у канцеларију Гергејовогъ главногъ стана, где су ађутанти јоштъ у найвећемъ послу били. Онъ се прїави Шефу канцеларіје, који, о свему већ извѣштенъ бывши, преда му неколико запечаћеный депеша, кое су биле управљене на генерала Клапку, и препоручи му найвећу предосторожность, будући да руске чете на овој страни, куда ће Албини морати проћи, непрестано тумарају. Албини благодари и оде, пошто є найпре заповѣдника једногъ малогъ одѣлена војске, кое ће га пратити, о часу полазка и мѣсту састанка, у знанѣ поставио.

Дошавиши у обиталиште своје, легне онако обученъ на постелю. Џо токъ досадашњегъ нѣговогъ живота прође му поредъ огледала душа нѣгове, и ужасавајући се, увиди онъ хиљаде лига, съ коима є истый животъ окаланъ био, одъ убиства Астурјевогъ, до уговора са Халошиемъ о убиству Хедвигиномъ. Нѣгова душа ние се могла одъ образа Хедвигиногъ разставити. Умилни ојай анђелски ликъ, са прымъ витицама косе и са онимъ магическимъ жарнимъ очима, дубоко су се у болю часть срца нѣговогъ улечатиле. Боля, благородна чувства, пратиоци нѣговы првашни срећни дана, почела су се будити и тресла су се у ружичной свѣтlosti надъ морскомъ пучиномъ, у којој є Молохъ нѣговій жертвы почивао. Овай пробудивши се, викао му є са пакоснимъ смѣхомъ: „Та ты се выше неможешъ вратити, па ма како се превијо! На твомъ животу почива клетва Каинова. Ты си за преступника жигосанъ, па никаква рѣка суза неможе ти тай жигъ избрисати, съ коимъ самъ те я монимъ робомъ учинио.“ — Но нешто изъ вышій сфере звонило є као благогласна музика: „Свакомъ кајућемъ се грѣшнику прашта се!“ — и ова два свађајућа се чувства мучила су нѣгову душу и задржавали га у некомъ стану између сна и будности. Текъ после понови падне онъ у некиј краткиј немирни санъ. Но и санъ є стајао у сајезу са нѣговимъ свађајућимъ се чувствама, јер су замршена првићена и у сну занимала нѣгово узбуђено уображенъ. Изправа тамни и неясни, ступе, потомъ све ясніј поједини образи предъ нѣга. Онъ є санјао, да лежи подъ тешкимъ стѣнама дубоко затрпать, кое су га удавити претише. Гадна створеня пружала су са свију страна изъ пукотина, свое главе плазећи се къ нѣму и пузила су преко нѣговогъ ладнимъ зноемъ покривеногъ лица. Ђдва є дисао. Садъ му се приближијивши кола.

неко анђелско појављење, обасјато небесномъ светлостћу и почне стѣне обалњивати и съ нѣга дизати, необизирући се на звијданѣ хиљаду змја, кое су око нѣга палуцајући везикомъ скакале и трудиле се одъ предузетогъ посла поплашити га. Са небеско-тихимъ смѣшенимъ плашило є оно ове гадове и продужавало свой труднији посао. Јоштъ є валајо једанъ каменъ дјећи па є сирома избављиње био. — Садъ изкочи исподъ тогъ камена једна шарена, груди велика змја и шкрипачи и чеграчући устреми се управо къ срцу лежећегъ, да га једнимъ уједомъ уништи. Брзо као муња, скепа оно небесно појављење исту змју и почне є давити, да є црна крвь на све страшне прскала докъ напослѣдку неоконча. Јоштъ једанъ умилни и благосиљни погледъ баџи то појављење кое є садъ Хедвигинијо лице на себе примило, на избављеногъ, такъ се разлје као чистый ружични зракъ. — Албини пробуди се. Дубоко га є санъ тронуо. Нѣговъ добрији Геніј са лицемъ Хедвигинимъ одржао є побѣду.

Сати на Инвалидскомъ дому избје два. Онъ скочи, зове слугу, који є у предсобију спавао, и заповѣди му да одма конј седла и кола путничка спреми.

За време, докле є Лайошъ конј и кола спремао, сматрао є Пјетро ведро, звездопуну Небо. Тужна чувства обузму му душу. Ёдна му се суза укаже у оку, кое већ три пуне године ніје тай балсамъ имало. Благодетелно разлади му она дивљу ватру у грудима нѣговимъ.

Лайошъ јави да су кола и конји спремни. Албини му заповѣди, да съ колима оде у краљевску улицу, да стане поредъ гостилинице кодъ вароши Париза № 34 куће, и да прими у кола две госпе, съ коима у брзомъ трку да иде вацкимъ друмомъ.

Лайошъ оде, а Пјетро сиђе у авлју, узаше на нѣговогъ спремногъ већ конја и упути се замишљенъ вацкомъ друму.

Оно одѣленъ војске, кое му є дато за заштиту, већ га є на једанъ пушкометъ одъ вароши чекало, а недуго за тимъ, па и Лайошъ стигне га са свимъ колима и съ двѣма госпама у истимъ.

Албини изиђе јимъ на сусретъ, и ту є то блаженство уживао, изъ очију Хедвигини топлу благодарностъ къ нѣму управљну видити, коју благодарностъ и мати са сузама у очима явно призна. „Мы вамъ усрдно благодаримо,“ рекне мати, „а у исто време и молимо васть да се насе, помоћи лишены и у будуће примите и непрестаный нашъ заштититель будете!“

„Последњу капъ крви срца мога жертвоваћу за ватшу обрану!“ повиче Пјетро одушевљињ, метнувши руку на синокуцајуће срце свое.

Еданъ любвепуный погледъ Хедвигинъ, награди га за то уврећенъ.

„Па садъ пожуримо се да мало измакнемо, пре негошто ће сванути,“ дода Пјетро, пустивши свогъ конја у касање, комъ примѣру цѣло є друштво слѣдовало, обкованеногъ лица. Ђдва є дисао. Садъ му се приближијивши кола.

У два сата по подне загрми ова чета преко моста тврдинъ коморанске. Албини се брзо побрине за удобство смѣстиште оны двѣю женски, пак' за тымъ оде к' заповѣднику тврдинѣ, Клапки.

IV.

Страшльво дркѣ злодѣй.

Кадъ види да су му ушишли одживени.

АЛЕКСАНДЕРЪ ДИМА.

У дубокой ноћи, пошто є Халоши свою сестру и нећаку кући одпратио, упути се онъ арапской улицы, самъ са собомъ полако се разговарао: „Ал' самъ будала быо, три хиљаде дуката дати непознатомъ једномъ ниткову, безъ икаквогъ увѣрена да ће обећанѣ испунити! Ал' Каетано ми є јмацъ за оногъ могъ најмника! Да ли ћу га наћи, и какву ли ћу вѣсть получити? Већъ є 14 дана прошло, а онай красный нитковъ њо да свой посо ни почeo ише!“ — У овомъ и подобномъ самогоВору ступи Халоши у ону крчму коју мы већъ познаемо.

Само су двоица были унутра. Каетано и едноокатый крчмаръ.

„Но, Каетано,“ проговори Халоши дошавшемъ му на сусретъ Каетану, „гдѣ су твои побратими?“

„Отишли су ово дана, некиј к югу некиј к њеверу да свою срећу траже,“ одговори Каетано.

„А вашъ вођа?“ запита страшльво Халоши.

„Какавъ вођа! Мы нишмо вође имали, мы смо были слободни люди!“ одговори Каетано раздраженъ.

„Дакле ко є быо онай младићъ, съ коимъ самъ я ово вече уговоръ јданъ заключио?“

„Исто као и мы, ал' вођа ише быо. Само што є свакадъ съ добримъ совѣтомъ при руци быо, и новце пунимъ шакама између насъ разсишао, придобио є неку честь и узвишенъ између насъ. Ал' вођа!? Не то намъ наша честь небы допустити могла!“ одговори афектираоћи Каетано.

„За име божје, гдѣ є дакле тай младићъ?“

„Незнамъ, немогу служити. И онъ є исто тако отишо, као и остали. А да немамъ я овдѣ, при свој строгости полиције, приличанъ приходъ, и я бы већъ давно преко свиј брда быо.“

„О, я самъ срамно преваренъ!“ урликао є Халоши, и сједне тужно на једну столицу. Каетано се подсмејатено насмеје. „То си ты кривъ, проклетый псе!“ повише Халоши и скочи као бѣсомучанъ на Каетана.

„Лудаче!“ рекне Каетано, и уставши, баци Халоши са филозофическомъ спокойностју ватрагъ на столицу. „Ко ти є рекао да онако безъ главе радишь?“

„О мои лепи дукати!“ викао є Халоши. „Были су нама ваљана чиста. Мы смо башъ онда требали новаца, особито моя дружина за путованѣ“ одговори смѣюћи се Каетано. „Тако вамъ башъ и треба,“ дода онъ оштро; „я самъ вамъ био врло неспособанъ за онай посао, господине, пак' сте се на способніјегъ обратили. Ха, ха, ха!“

„Да, да, тако быва увѣкъ ономъ који людма добримъ неће,“ дода едноокиј крчмаръ смѣюћи се.

„Шта да се чини садъ?“ закречи Халоши „говори добриј, драгиј Каетано! светуй ме, помози ми!“

„Е ли? садъ самъ и я добаръ? ха? Пошто є други награду однео, да је овѣтуете и да помогнемъ? већ ако бы лудъ быо!“

„Златниј Каетано! помагай, я ћу те наградити као се ненадашъ, само помози!“

(продужиће се.)

СПОМЕНИ ИЗЪ ПАРИЗА.

Палата Лувръ. Кадъ прођете поредъ цркве Сент-Жермен-л' Оксера, цркве опустошеније и обесчешћене у грађанској законой войни а садъ опеть поновљене, видићете предъ собомъ стубове одъ Лувра, ово майсторско дѣло, кое бы се могло поставити у редъ чудовишта, кадъ бы се данао у 19. столѣтју томъ и чему могло дати име чудовишта. Ово зданје у једно є и лако и велико, оно у највишемъ степену сајажава у себи два најотличнѣјша свойства архитектуре, јакост и умилност, чему се човѣкъ неможе довольно дивити. Али где француске лакомыслености! сва ова величественость, изъ кое се види велико столѣтје, обколоња є простомъ тарабомъ. Цѣлу ову палату окружавају даске. Не само да се нају око овы величествены зидова посадила каква лѣна дрва, као што є била воля великогъ архитекта Пере, но расту коекакве разне траве; мѣсто лѣпе и фришке зелене траве расте страшанъ коровъ. Гадио є видити, уедно толику красоту и богатство съ толикомъ небрежљивости; коровъ, растење развалина, који съ уништенемъ прети овой недовршеној палати, овимъ благороднимъ зидовима; ту нема ни јенике какве липе. Толико краљва, република, царства, устава провели су подъ овимъ сводовима, безъ да су мыслили, да посаде кое дрво, мало зелене траве, да уклоне ову дрвену ограду.

Кадъ сте све ово споља посматрили, онда можете ући у дворъ Лувра крозъ једну велику капију. Овай є дворъ може быти одъ свега у Паризу најбогатији и најљпшији, као да су га same виле 16. италіјанскогъ столѣтја одозго до доле украсиле; ово є једно дѣло, у комъ су саединјена художество и вкусъ, гдје најбољи редъ влада у измышљенимъ украсеніјама. Богатство уређено и безпотгрѣшно, то є дворъ Лувръ. Али баџите само јданъ погледъ на ово майсторско дѣло; јеръ ако све изъ ближе подробно испитате, увидићете великиј нередъ, велику небрежљивость. Видићете предъ собомъ само развалину, и најжалостнијо одъ свиј развалина, развалину једногъ памјатника, који ће быо довршено, смрт једне палате, која ће живила, једно велико столѣтје безъ успомена, јданъ одзивъ који нема ништа да рекне, басамаке, на којима ће никадъ била човѣчја стопа, сазидана пустотина, тишина и страшна празнина по онимъ истымъ мѣстима, гдје бы требало тражити движенје, ларму, светкованје, славу, художество, силу, несрѣћу, револуцију, пораженје, све, што сачинjava ову безимену стварь, која се зове властъ!

Чудновата є склоностъ Француза, да све предузимају, а ништа недовршују! У почетку сасвимъ ватreno,

а посль сасвимъ ладно! Ко рекне Французима: Лувръ! То толико, а и много выше значи, него кадъ бы ко, ре- као египетскомъ наши: пирамиде! И заиста! у цѣлой овой гомили ленъ и заниманы людій, кои пролазе тамо амо, кои иду и долазе безъ края, безъ престанка, безъ покоя, ни єданъ човѣкъ немысли, да є велика штета, што Лувръ стои тако недовршень. да є то нередъ, кои не- приноси честь Француской; да кадъ бы ово свѣтско чу- довиште, кое є тако лѣпо започето было єданпуть до- вршено, съ пунымъ правомъ могао бы се Паризъ дичи- ти и поносити съ найвеличественіемъ памятникомъ цѣ- логъ свѣта. Кадъ бы се Лувръ саединю съ Тилѣріама, сачинявало бы найдивителнѣе, найређе и найвеличестве- нїе позориѣ найдѣши и найдѣви стварій, кое бы се на- лазиле подъ небомъ. Довршити Лувръ! треба само да се очисте прекрасны стубови, да се метну стакла на про- зоре, ёръ прозори на овомъ прекрасномъ двору нема ни стакла; вода и вѣтаръ и зима, неугодни и разораваючи гости, непрестано улазе и дуваю у овомъ обиталишту, као да є то єданъ пустъ дворъ у алпійскимъ горама, и тако є цѣла ова лѣпа палата предана зими, топлоти, вѣ- тру, блату, прашини, нико у нѣй необитава, нико ню непонавља; нико се небрине да сачува ове зидине и сво- дове, кои опадаю, ове прекрасне зграде, кое труну.

МУДРАЦЪ, ВЕШТАКЪ И ПОЕТА, на развалинама древности Грчке.

(съ францускогъ.)

Славни мудрацы, чувени вештацы, бессмртни поете поћите са именомъ у обасятелно полѣ поезије! Одосмо да видио славиу Грецијо, гди почиваю Омировы юнаци. Гробови юнака, пробуђени нашимъ гласомъ, казаће намъ да божественый пѣвацъ, кой є отграо имена нѣиова изъ наручія заборавности, ніе обезсмртіо само уображеніе свое. Даймо истини траоћи и постоянный основъ, као што су стихови поете. Покажимо, да є првый поета, и историкъ првый; да є истинитъ у свомъ приповѣданю као што є истинитъ у свомъ чувству; да є могао увели- чати свое юнаке, али да ји никако самъ ніе створио; да є могао украсити позорище нѣиове славе, али да га ніе самъ створио. О вы живописци, повратите съ вашомъ вештиномъ у животъ ове величествене ликове удалъни векова. Вы сте кадри ово чудо учинити; а славни по- ета, узвиши лиру, подигну ће подъ своимъ развалинама закопану Грецијо као Америонъ Тиву. Ово велико тѣло безъ живота оживиће, и мы ћемо видити, да се подиже и устае овай божественый скелетъ човечиегъ рода и по- носа, као да га є гласъ пророка пробудио. На нѣиовъ моћни позивъ добиће заборављна места свою древну снагу и сјајностъ. Планине и стѣне, и зелене пештере угледаће свое полу богове; дворови, гимназије, изићи ће изъ свои развалина; скупоћији мермеръ Парскій, кој укращава данаесъ обиталиште непросвещеногъ паше, повратиће се на свое право место; у Храмъ Минерве, Диане, Бахуса и Аполона; древни градови быће испунѣни своимъ првимъ обитательима: я видимъ опетъ Тиву и њеногъ Епамионида, њеногъ Пиндара и њеногъ Исіода,

Гле, та Віотія вреди више, него слава њена! Ево Лез- воса, кој се јошть и садъ своимъ Питакусомъ слави, чествуюћи његовъ споменъ и пренебрегаваюћи његове примере. Видимъ Митимну, Антису Митилину; у нњио- вимъ горама повторава одзивъ умилне и божествене звуке Аріона, Анкиса, Сапере и Терпандра. . . А заръ те- бе да заборавимъ, класични предѣлу, кој си видио, ка- ко се Грци съ Тројанима боре. Олимпъ є найбољиј сведокъ ове велике борбе; Симао, кој є валила тѣла, шлемове и оклопе, како побѣдителя, тако и побѣђени. Здравствуй Идо, одмору богова! здравствуй и ты скри- веный Гаргару! . . . Айдо тамо па она поля, која поли- ва Илисъ и Кифисъ, места почитания достойна, где є изъ рода на родъ долазила науколюбива младежь; ето места, где є Платонъ, сладкимъ убеђенѣмъ владао надъ срдцима людій, где є Димостенъ бацао громове свога красноречіја на издайнике и на тиране. Кадъ угледасмо Атину, обузе намъ душу чувство тuge и удивленя. — . . . О по- ето, о любимче муза, кадъ є нога твоя ступила на прахъ, кој є произишао изъ пепела Есхина, Софокла, Евріпida и Пиндара, теби сузе потекоше. А ко ће се томе чу- дити? то є драгіј и чувствителнији сынъ, кој є у ту- ѡ ћој усамљености нашао пепео свои предака. —

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Краљица Енглеска 16. Авг. повратила се у Енгле- ску. Она є парижку војску са 25 хиљ. франака обдарила.

— Одъ некогъ времена иде турска војска съ Дунава опетъ у Балчикъ и у Варну, одакле ће се навозити у Азијо; изъ Рушчука отишао є Османъ-паша са јошть 4 паше и са 8—9000 војника. За остале трупе ніе јоште ништа определено.

— У Рушчуку запалio се 29. Јулија магациње, где су фишеци, и тымъ є узрокомъ изгорело јоште 38 кућа; штета є прећије на 12 милиона гроша. Барутъ ће се другій до- неги одма изъ Шумле.

— Паризъ є јошть једнако препунъ гостију. Преко 640 хиљида странаца има; кој сви скупа око 10 милиона франака свакій данъ троше. Овакву скупоћу у свачему Паризъ непамти.

— Омер-паша непрестано у Цариграду настои око то- га, да се ратъ съ Русима опетъ на Дунаву отвори, у томе осимъ остали подпомаже га врло Исмаил-паша.

— Напредкомъ рускимъ у Азији охрабљеный краљ одъ Бокаре, понудио є рускомъ генералу на граници Кокана своје услуге, да 5 хиљ. люди и неколико топова на рѣку Оксусъ пошаље. Шахъ Перзискій такође стои са 20 хиљ. војника близу Мушкида, и готовъ є да помаже рускимъ војсци противу Киве и Кокана.

— Енглеска краљица са своимъ мужемъ и свомъ својомъ децомъ посѣтила є гробъ старогъ Наполеона.

— Руска војска, која є била Ерзерумъ притешила, по- вукла се опетъ натрагъ.

Течай новаца: среб. 18%; дук. 5 фор. 31 кр. банкн.